

Opgave 2 Burgerlijke ongehoorzaamheid

11 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat een uitleg dat directe democratie er volgens Rousseau voor kan zorgen dat burgers vrij en autonoom zijn, met de begrippen:

- 'natuurtoestand' en 'sociaal contract': herwinning van oorspronkelijke/natuurlijke vrijheid en autonomie door zichzelf de wet te stellen 1
- 'vrijheid' en 'gelijkheid': gelijke verplichting leidt tot grotere vrijheid 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Rousseau is directe democratie de juiste manier om vrij en autonoom te zijn in een samenleving en om zeggenschap te hebben over je eigen leven. In de natuurtoestand leefden mensen volgens Rousseau zelfstandig, vrij en vredig. Door bezit en het vormen van een samenleving zijn vrijheid en autonomie verloren gegaan. Maar deze kunnen worden herwonnen door het sluiten van een sociaal contract met alle medeburgers. Daardoor zijn de burgers als individu soeverein, maar ook gebonden aan elkaar en stellen zij zichzelf de wet. Burgers die zelf direct deelnemen aan het wetgevende proces, herwinnen de vrijheid en autonomie die zij verloren waren 1
- In een directe democratie worden gelijkheid en vrijheid met elkaar verzoend. Via het sociale contract, dat burgers zichzelf hebben opgelegd, herwinnen en vergroten burgers hun vrijheid. De wederkerige verplichtingen van het sociaal contract gelden voor iedereen in gelijke mate en iedereen heeft er in gelijke mate voordeel van, want als burgers hun plicht vervullen, helpen ze zowel anderen als zichzelf. Via de algemene wil krijgen burgers de steun van hun medeburgers en vergroten ze hun vrijheid. Dit is volgens Rousseau de juiste manier om vrij en autonoom te zijn in een directe democratie en om zeggenschap te hebben over je eigen leven 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argument met het begrip 'uniformiteit' dat burgers in de Amerikaanse samenleving van de jaren '50 volgens Rousseaus opvatting niet vrij en autonoom waren, omdat er te grote ongelijkheid tussen bevolkingsgroepen was om de algemene wil te kunnen bepalen.

voorbeeld van een goed antwoord:

Door de rassenscheiding hadden zwarte mensen in de jaren '50 minder rechten en moesten ze volgens de wet hun zitplaats in de bus afstaan aan witte mensen. De bevolking was niet uniform, maar verdeeld in verschillende groepen met ongelijke omstandigheden en verschillende opvattingen over wat het goede leven inhoudt. Bij beslissingen zoals die over de gelijkheid en vrijheid van de burgers moet de visie op het algemeen belang van iedere burger worden gehoord. Anders kan de algemene wil niet worden bepaald en zijn de burgers volgens Rousseaus opvatting niet vrij en autonoom.

13 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg dat burgerlijke ongehoorzaamheid een van de nadelen van stemmen volgens het deliberatieve model tegengaat: versterking van bestaande machtsstructuren waardoor permanente minderheden niet worden gekozen / de macht van de meerderheid verliest legitimiteit / voorkeuren die niet makkelijk in een marktmodel zijn te vertalen, worden benadeeld.

voorbeeld van een goed antwoord:

Volgens het deliberatieve model van democratie heeft stemmen als nadeel dat het bestaande machtsstructuren versterkt, waardoor permanente minderheden niet worden gehoord. In het Amerika van de jaren '50 mochten zwarte mensen niet stemmen en werden zij als permanente minderheid niet gehoord en niet hetzelfde behandeld als witte mensen. Burgerlijke ongehoorzaamheid gaat dit nadeel van stemmen tegen omdat door burgerlijke ongehoorzaamheid bestaande machtsstructuren kunnen worden doorbroken, waardoor permanente minderheden wel worden gehoord en ongrondwettelijke uitsluiting uit de politiek aan de kaak wordt gesteld.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg voor een van de voordelen van het deliberatieve model bij het organiseren van instemming, dat dit ook bereikt kan worden met burgerlijke ongehoorzaamheid: ontdekking van nieuwe mogelijkheden / uitdrukking van respect voor minderheden / kennisneming van andere redelijke denkwijzen / betere beslissingen door respect voor ieders mening.

voorbeeld van een goed antwoord:

Volgens het deliberatieve model hebben overleg en deliberatie als voordeel dat er respect ontstaat voor medeburgers en minderheden en er betere beslissingen kunnen worden genomen. Burgerlijke ongehoorzaamheid is erop gericht om wetten te veranderen die niet in overeenstemming zijn met de grondwet en die daarmee burgers benadelen. Dit leidt via geweldloze actie tot respect voor medeburgers en minderheden en tot betere politieke beslissingen.

15 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat een uitleg dat Arendts opvatting over burgerlijke ongehoorzaamheid verdedigd kan worden met:

- Mills reden 'het gevaar van dogmatisme' dat volledige vrijheid van meningsuiting in het algemeen belang van de democratie is, omdat die voorkomt dat aan bevooroordeelde overtuigingen wordt vastgehouden 1
- Mills reden 'de waarde van discussie' dat volledige vrijheid van meningsuiting in het algemeen belang van de democratie is, omdat die de enige garantie is voor goede wetten / omdat die een positief effect heeft op het gedrag/karakter van mensen 1
- Mills verbod op geweld: vrijheid van meningsuiting en burgerlijke ongehoorzaamheid mogen niet leiden tot geweld 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volledige vrijheid van meningsuiting is volgens Mill de enige garantie voor goede wetten. Die vrijheid van meningsuiting zorgt voor discussie, bevordert het gedrag en karakter van mensen en voorkomt dat ze aan bevooroordeelde overtuigingen vasthouden of onrechtvaardige wetten dogmatisch navolgen. Dit is in het algemeen belang van de democratie. Arendts opvatting van burgerlijke ongehoorzaamheid is op overeenkomstige wijze in het algemeen belang van de democratie, en is ook gericht tegen bevooroordeelde overtuigingen en onrechtvaardige wetten en draagt bij aan het algemene welzijn. De redenen van Mill kunnen daarom worden gebruikt om Arendts opvatting te verdedigen dat burgerlijke ongehoorzaamheid niet strafbaar moet zijn 2
- Burgerlijke ongehoorzaamheid moet volgens Arendt altijd geweldloos verzet zijn. Geweld is ook volgens Mill niet in het algemeen belang van de democratie. Opvattingen of handelingen die over zullen gaan in geweld moeten daarom verboden worden. Mills verbod op geweld kan daarom worden gebruikt om Arendts opvatting te verdedigen dat burgerlijke ongehoorzaamheid niet strafbaar moet zijn 1

16 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een uitleg dat Parekh met beperking van de vrijheid van meningsuiting – omdat andere maatschappelijke waarden ook belangrijk zijn – hetzelfde wil bereiken als Arendt met haar opvatting over burgerlijke ongehoorzaamheid.

voorbeeld van een goed antwoord:

Vrijheid van meningsuiting moet volgens Parekh worden afgewogen tegen andere waarden zoals sociale harmonie, bescherming van zwakkeren, oprechtheid en de waardigheid van individuen en groepen. Dit moet zeker in het geval van een samenleving met sterke etnische spanningen of een geschiedenis van onderdrukking en stigmatisering. Arendt streeft met haar opvatting van burgerlijke ongehoorzaamheid dezelfde maatschappelijke rechtvaardigheid na. De burgerlijke ongehoorzaamheid van Parks zou niet moeten worden bestraft, juist vanwege de bescherming van de waardigheid van zwakkeren omwille van sociale harmonie.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat volgens Nietzsche mensen in een democratie door slavenmoraal verzwakken tot dwergdieren van gelijke rechten: de kuddemoraal van het gelijkheidsstreven ontnemt mensen hun levenskracht waardoor ze niet tot bloei kunnen komen 1
- een uitleg dat mensen in een democratie volgens Mills ontplooiingsliberalisme tot bloei kunnen komen: betrokkenheid bij de samenleving leidt tot vrije/creatieve/zelfstandig denkende mensen / sociaal gevoel / geluk/welzijn van individuen en de samenleving 1
- een argumentatie met deze standpunten van Nietzsche en Mill over Arendts opvatting over burgerlijke ongehoorzaamheid 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Nietzsche is democratie evenals de christelijke moraal een slavenmoraal waarin het gelijkheidsstreven de kwaliteit en uitzonderlijkheid van mensen bedreigt. Democratie verlaagt alle mensen tot niet-nadenkende kuddedieren en tot middelmatigheid. Democratie neemt mensen hun strijd en macht af, waardoor hun levenskracht verdwijnt. De kuddemoraal van gelijkheid bedreigt de mogelijkheid van mensen om tot bloei te komen 1
- Volgens Mills ontplooiingsliberalisme moeten mensen zich ontwikkelen tot autonome, vrije, creatieve, zelfstandig denkende mensen. En democratie draagt daar volgens Mill aan bij. De betrokkenheid van mensen bij de samenleving in een democratie vergroot de creativiteit en leidt tot individualiteit, sociaal gevoel, geluk en welzijn van individuen en van de samenleving als geheel. Democratie laat mensen tot bloei komen 1
- Ik ben het eens met Mills ontplooiingsliberalisme, dat autonome, vrije, creatieve, zelfstandig levende en denkende mensen voorstaat. De burgerlijk ongehoorzame is iemand met karakter, verlangens en hartstochten die uit hemzelf komen, uitdrukking zijn van zijn eigen natuur en gevormd zijn door zijn eigen beschaving. Mill streeft naar een moraal die is gebaseerd op zelfvertrouwen en op het omarmen van verschil en (geweldloze) strijd. Dat is helemaal geen uiting van kuddemoraal, zoals Nietzsche denkt. Ik ben het dan ook niet met Nietzsche eens dat mensen in een democratie alleen maar kuddedieren zijn. Daarom ben ik een voorstander van Arendts burgerlijke ongehoorzaamheid 1

of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Ik ben tegen Arendts opvatting van burgerlijke ongehoorzaamheid. De burgerlijk ongehoorzame wil de wet aanpassen omdat die niet overeenkomt met de grondwet. Voor de grondwet is iedereen gelijk. Maar volgens Nietzsche zorgt gelijkheid voor democratische kuddedieren. Ik ben het dan ook niet eens met Mill dat mensen zich in een democratie het best kunnen ontplooien. De democratie leidt door het streven naar gelijkheid tot het omgekeerde van ontplooiing. Daarom heeft burgerlijke ongehoorzaamheid ook geen zin 1

18 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat volgens Biesta onderwijs in burgerschap niet alleen een verantwoordelijkheid van scholen is: onderwijs kan pas verantwoordelijk zijn voor politiek bestaan als dit in de samenleving als geheel mogelijk is 1
- een uitleg dat Biesta's opvatting van politiek bestaan aansluit bij de taak die het onderwijs volgens Arendt heeft: vanuit politiek bestaan in de samenleving kan het onderwijs jonge mensen voorbereiden op verantwoordelijkheid nemen voor de wereld 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Biesta houdt politiek bestaan in een democratie in dat iedereen op eigen subjectieve manier onder zelf gestelde wetten met andere mensen in dezelfde wereld leeft. Maar de verantwoordelijkheid daarvoor kan niet alleen bij het onderwijs liggen. Onderwijs in democratie moet ook onderwijs door democratie zijn, door deelname aan democratische structuren, op school, thuis of op het werk. Daarvoor moet eerst politiek bestaan in de samenleving als geheel mogelijk zijn en daarom is de samenleving als geheel verantwoordelijk voor de mogelijkheid van politiek bestaan, en daarmee voor de mogelijkheid van burgerschapsonderwijs op school 1
- Volgens Biesta is de samenleving als geheel verantwoordelijk voor politiek bestaan in een democratie. Dit sluit aan bij de taak die het onderwijs volgens Arendt heeft om jonge mensen voor te bereiden op hun latere verantwoordelijkheid om de wereld te verbeteren. Deze taak kan het onderwijs alleen verrichten als politiek bestaan in de samenleving mogelijk is. Als politiek bestaan in de samenleving niet goed mogelijk is, dan ondermijnt het immers het burgerschapsonderwijs 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argumentatie of in de actie van Extinction Rebellion die Celikates noemt, het gevaar van de tirannie van de meerderheid te herkennen is.

voorbeeld van een goed antwoord:

- Het gevaar van tirannie van de meerderheid is volgens Tocqueville dat de wetgevende macht en de publieke opinie in een democratie zijn bepaald door de meerderheid. Als je in de minderheid bent, kun je niet op tegen de wil van de meerderheid. Dit gevaar kun je in de actie van Extinction Rebellion herkennen. Volgens de hoogleraar zien mensen immers geen andere oplossing meer dan ergens te gaan zitten totdat ze met meer zijn dan de mensen die hen weg kunnen dragen. Dat is ook een manier om je wil op te leggen door in de meerderheid te zijn.

of

- Het gevaar van tirannie van de meerderheid is volgens Tocqueville dat de wetgevende macht en de publieke opinie in een democratie zijn bepaald door de meerderheid. Als je in de minderheid bent, kun je niet op tegen de wil van de meerderheid. Dit gevaar kun je niet in de actie van Extinction Rebellion herkennen. Mensen gaan dan misschien ergens zitten totdat ze met meer zijn dan de mensen die hen weg kunnen dragen. Maar dat is nog geen meerderheid die is uitgedrukt in wetgevende macht en publieke opinie. Je zou eerder kunnen zeggen dat Extinction Rebellion juist strijdt tegen de tirannie van de meerderheid die goede klimaatwetgeving blokkeert.

20 maximumscore 1

Een goed antwoord bevat een argumentatie of de actie van Extinction Rebellion het gevaar van individualisme tegengaat.

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Tocqueville leidt democratie tot individualisme. Mensen worden door het gelijkheidsideaal teruggeworpen op zichzelf en voelen zich niet meer verbonden met anderen. In een democratie voelen mensen geen verantwoordelijkheid meer voor andere mensen of voor de publieke zaak. De acties van Extinction Rebellion gaan hier volgens mij juist tegenin. Extinction Rebellion brengt mensen juist bij elkaar om samen, en met zoveel mogelijk mensen, verantwoordelijkheid te nemen voor de publieke zaak, namelijk burgers te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering.

of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Volgens Tocqueville leidt democratie tot individualisme. Mensen worden door het gelijkheidsideaal teruggeworpen op zichzelf en voelen zich niet meer verbonden met anderen. In een democratie voelen mensen geen verantwoordelijkheid meer voor andere mensen of voor de publieke zaak. Daarom is het volgens Tocqueville belangrijk dat burgers zelfbestuur blijven ontwikkelen en actief betrokken zijn bij lokale politiek en juryrechtspraak. Dat is volgens Tocqueville de manier om het gevaar van individualisme tegen te gaan. Juryrechtspraak bestaat niet in Nederland, maar Extinction Rebellion zou wel een politieke partij kunnen worden of een rechtszaak kunnen aanspannen. De verstorende acties van Extinction Rebellion zetten mensen eerder tegen elkaar op dan dat ze leiden tot billijk zijn naar elkaar. En dan schiet je het doel van verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en de samenleving voorbij.

21 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat een argumentatie of je, om betrouwbaar te zijn, mee zou moeten doen aan de acties van Extinction Rebellion, met:

- de plicht (plichtethiek) 1
- de deugd (deugdethiek) 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Arendt heeft iedere burger de morele plicht om betrouwbaar te zijn en zich aan de grondwet te houden. En politici moeten zich aan hun eigen wetten houden en ervoor zorgen dat deze wetten ook worden uitgevoerd. Daarom moeten burgers zich verzetten tegen onrechtvaardige wetgeving of tegen politiek beleid dat niet strookt met klimaatdoelen die de rechter heeft voorgeschreven. Volgens de plichtethiek moet je van je eigen gedragsregel een algemene wet kunnen maken. Je kunt niet beloven je aan de grondwet te houden én onbetrouwbaar zijn. Ik vind daarom dat je mee moet doen aan de burgerlijk ongehoorzame acties van Extinction Rebellion tegen de wetten en het beleid die onze samenleving en planeet schaden 1
- Burgerlijke ongehoorzaamheid is volgens Arendt gericht op het naleven van de grondwet. Betrouwbaarheid als deugd is handelen vanuit het juiste midden. Volgens mij is op vredige manier meedoen aan de acties van Extinction Rebellion het juiste midden (vredigheid) tussen passiviteit aan de ene kant en gewelddadigheid aan de andere kant. Als je betrouwbaar bent, dan doe je dus mee aan de acties van Extinction Rebellion 1

of

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Volgens Arendt heeft iedere burger de morele plicht betrouwbaar te zijn en zich aan de grondwet te houden. En politici moeten zich aan hun eigen wetten houden en ervoor zorgen dat deze wetten ook worden uitgevoerd. Daarom moeten burgers zich verzetten tegen onrechtvaardige wetgeving. Volgens de plichtethiek moet je van je eigen gedragsregel een algemene wet kunnen maken. Je kunt niet beloven je aan de grondwet te houden én onbetrouwbaar zijn. Maar dat betekent nog niet dat je aan burgerlijk ongehoorzame acties van Extinction Rebellion mee moet doen. Je moet als burger betrouwbaar zijn door je te houden aan democratisch tot stand gekomen wetten. Er zijn ook andere manieren om het klimaatprobleem aan te pakken, zoals sommige andere klimaatbewegingen doen

1
- Burgerlijke ongehoorzaamheid is volgens Arendt gericht op het naleven van de grondwet. Betrouwbaarheid als deugd is handelen vanuit het juiste midden. Maar de verstorende acties van Extinction Rebellion gaan volgens mij te ver en zijn niet het juiste midden maar een extreem. Je kunt betrouwbaar zijn en je aan de grondwet houden door bijvoorbeeld een rechtszaak aan te spannen tegen het klimaatbeleid van de overheid. Daarvoor hoef je niet aan de acties van Extinction Rebellion mee te doen

1